

2017-06-01
M2017/01438/Ke

Miljö- och energidepartementet

Havs- och vattenmyndigheten
Gullbergs strandgata 15
411 04 GÖTEBORG

Naturvårdsverket
106 48 STOCKHOLM

Uppdrag om nedskräpning

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten att gemensamt se över möjligheterna att minska de negativa miljöeffekterna av plast till följd av nedskräpning.

Myndigheterna ska

- föreslå åtgärder och styrmedel för att minska de negativa effekterna på marin miljö till följd av nedskräpning av plastavfall, och
- om lämpligt föreslå ändrade, utvidgade eller nya pantsystem eller andra kompensationsmodeller för att minska nedskräpning från plastavfall.

Naturvårdsverket ska analysera och föreslå behov av ändringar i bilaga 2 till förpackningsdirektivet, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/62/EG av den 20 december 1994 om förpackningar och förpackningsavfall, i syfte att öka användningen av miljömässigt hållbara förpackningar.

Om förslagen kräver författningsförändringar ska författningsförslag lämnas.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 maj 2019 till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet).

Bakgrund

Plast är ett mycket användbart material och är i dag en förutsättning för såväl vissa varor som aktiviteter. Plasten finns i allt från kläder till bilar. Plast kan bidra till ett hållbart samhälle genom att man sparar energi på grund av dess låga vikt, och genom plastförpackningar skyddas mat och andra värdefulla varor. I dag är det dock uppenbart att användningen av plast också skapar allvarliga miljöeffekter.

Nedskräpning i form av plast utgör ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden i havet. Större plastpartiklar orsakar skador på däggdjur och fåglar. Mikropartiklar av plast kan tas upp i vattenlevande organismer och på så sätt komma in i livsmedelskedjan. Mikropartiklar kan bidra till ökad exponering för farliga kemikalier genom att dessa binds till partiklarna.

Globalt sett hamnar 5-13 miljoner ton plastavfall i havet årligen. De landbaserade källorna är dominerande även om de från fartyg och fiskeverksamhet också är betydande. Plastföroreningarna är ett växande globalt miljöproblem. Plastskräpet påverkar miljön och hälsan.

Under 2015 beslutades att införa bestämmelser om plastbärkassar i EU:s förpackningsdirektiv. Det gjordes genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/720 av den 29 april 2015 om ändring av direktiv 94/62/EG när det gäller att minska förbrukningen av tunna plastbärkassar. Syftet var att begränsa användandet av plastbärkassar för att minska nedskräpningen och få ett mer effektivt resursutnyttjande. I slutet av 2016 infördes dessa bestämmelser i Sverige med förordningen (2016:1041) om plastbärkassar.

I Sverige är det producenterna som är ansvariga för förpackningar och förpackningsavfall. Bestämmelser om detta finns i förordningen (2014:1073) om producentansvar för förpackningar. I ansvaret ingår att tillhandahålla lämpliga insamlingssystem för förpackningsavfallet. Trots det hamnar många av förpackningarna som skräp i naturen och i våra hav och sjöar. Regeringen har tagit initiativ till att se över hur insamlingssystemen kan förbättras för konsumenterna och hur mer av förpackningsavfallet kan förebyggas och eller materialåtervinnas. Därutöver finns särskilda krav på att plastflaskor och metallburkar för konsumtionsfärdig dryck ska ingå i ett retursystem med pant, se förordningen (2005:220) om retursystem för plastflaskor och metallburkar. Statens jordbruksverk har föreslagit att detta system ska ändras med

innebörden att dagens undantag för mejeriprodukter, grönsaks-, frukt- eller bärjuicer tas bort. Förslaget har remitterats och bereds i Regeringskansliet.

Plastanvändning följer ofta ett linjärt mönster att producera – använda – slänga – förbränna, för stora mängder plast. För många användningsområden har plastvaran eller förpackningen en mycket kort användningstid i förhållande till materialets beständighet, vilket blir extra bekymmersamt vid nedskräpning. Detta är inte i linje med regeringens ambition om giftfria och resurssnåla kretslopp och inte heller om en cirkulär och biobaserad ekonomi.

Pant- och ersättningssystem kan vara gynnsamma för att skapa rena materialflöden och på så vis gynna materialets andrahandsvärde. Panten kan också stimulera att man väljer att samla in avfall som felaktigt hamnat i naturen.

Flera länder och regioner har under senare år infört olika former av förbud för att komma tillrätta med de miljöproblem, främst nedskräpning, som följer av användningen av plastprodukter.

Regeringen har idag beslutat att en särskild utredare ska tillsättas med uppdrag att identifiera de miljöproblem som uppstår på grund av produktion och användning av plast, plastens tillsatser och de konsekvenser som uppstår från plasterna i avfallshanteringen, inklusive de miljöproblem som orsakas av ökande mängder plast och mikroplast i hav och sjöar (dir. 2017:60). Utredaren ska den 31 december 2017 delrapportera en sammanställning av sådant avfall som är särskilt problematiskt vid nedskräpning kopplad till plast i havet.

Närmare om uppdraget

Myndigheterna ska

- utifrån utredningen om minskade negativa miljöeffekter från plast (dir. 2017:60) föreslå och utforma lämpliga åtgärder och styrmedel, till exempel förbud, för att minska de negativa miljöeffekterna på marin miljö vid nedskräpning av plastavfall. Remissinstansernas synpunkter på utredningens del- och slutredovisning ska beaktas, och
- utifrån en analys av hur redan existerande pant- och ersättningssystem i andra EU-länder fungerar föreslå om det är lämpligt att ändra, utvidga eller föreslå nya pantsystem eller andra kompensations-

tionsmodeller för att minska nedskräpningen från plastavfall, inklusive från fiskeredskap.

Föreslagna åtgärder och styrmedel ska vara ändamålsenliga, effektiva och proportionerliga. Förslag ska utformas i enlighet med EU-rätten.

Naturvårdsverket ska

- analysera och föreslå behov av ändringar i bilaga 2 till förpackningsdirektivet, Europaparlamentets och rådets direktiv 94/62/EG,
- utreda behovet av revidering av de harmoniserade CEN-standarderna som är knutna till bilaga 2 till förpackningsdirektivet i syfte att öka användningen av miljömässigt hållbara förpackningar, och
- beakta remissinstansernas synpunkter på slutredovisningen från utredningen om minskade negativa miljöeffekter från plast (M 2017: 02).

Konsekvensbeskrivningar

Om förslagen kräver författningsförändringar ska författningsförslag lämnas. Förslagens förenlighet med EU-rätten, särskilt förpackningsdirektivet, ska redovisas och vid behov ska tillräckligt underlag som behövs vid en anmälan enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster lämnas.

De förslag och beslutsunderlag som redovisas ska följa kommittéförordningens (1998:1474) krav på konsekvensbeskrivningar och kostnadsberäkningar. Mer specifikt ska förslagen åtföljas av kostnadseffektivitetsanalyser för de förslag som myndigheterna lägger liksom för de viktigare åtgärder myndigheterna övervägt men valt att inte föreslå. Vidare ska myndigheterna analysera hur olika aktörer påverkas av förslagen t.ex. avseende administrativa bördor, finansiering och deltagande i olika typer av insatser. När det gäller eventuella kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller landsting till följd av förslagen ska finansiering föreslås.

Samråd och redovisning av uppdraget

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ska samverka med utredningen om minskade negativa miljöeffekter från plast (M 2017:02) och andra relevanta och berörda myndigheter och aktörer. Myndigheterna ska under uppdragets tid följa och beakta andra pågående processer inom Regeringskansliet och EU. Om myndigheterna avser att lämna författningsförslag ska samråd kring dessas förenlighet med EU-rätten genomföras med Kommerskollegium.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 1 maj 2019.

På regeringens vägnar

Karolina Skog

Jerker Forssell

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM, EU
Finansdepartementet/BA
Utrikesdepartementet, HI
Näringsdepartementet/DL, FJR, FÖF, KSR
Kommerskollegium